

**Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та
Плану заходів з реалізації першого етапу її виконання**

1. Затвердити глосарій термінів до Концепції розвитку електронної демократії в Україні, що додається.
2. Схвалити Концепцію розвитку електронної демократії в Україні, що додається.
3. Затвердити план заходів на 2017-2018 роки щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні, що додається.
4. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним та Київській міській державним адміністраціям:
забезпечити виконання затвердженого цим розпорядженням плану заходів;
подавати щокварталу до 10 числа наступного місяця Державному агентству з питань електронного урядування України інформацію про стан виконання плану заходів для її узагальнення та подання у двотижневий строк Кабінетові Міністрів України.

Прем'єр-міністр України

В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України

ГЛОСАРІЙ
термінів до Концепції розвитку електронної демократії в Україні

демократія – організація життєдіяльності суспільства (окремої соціальної групи), що базується на методі колективного прийняття рішень, який передбачає рівне право всіх членів суспільства на участь і рівний ступінь впливу на всіх етапах процесу прийняття рішення та його виконання за умови створення рівних можливостей для обміну думками, доступу до всієї необхідної інформації, участі в оцінці та відборі альтернативних варіантів рішень і в остаточному голосуванні;

електронна демократія – демократія, для якої ефективність демократичних інститутів, демократичних процесів і поширення демократичних цінностей значно підвищується за умови застосування різноманітних інструментів, що базуються на максимальному використанні інформаційно-комунікаційних технологій;

бюджет участі (громадський бюджет) – процес взаємодії місцевих органів публічної влади з громадянською, спрямований на залучення авторів проектів бюджетів та інших мешканців міста до участі в бюджетному процесі через подання проектів, голосування за такі проекти, контролю за їх реалізацією в межах визначених міськими радами параметрів бюджету;

електронна готовність – здатність використання інформаційно-комунікаційних технологій, яка залежить від ресурсів, компетенцій, інфраструктури та нормативно-правового забезпечення;

електронна ініціатива – політична ініціатива, у якій на одному або кількох етапах використовуються електронні засоби, що дозволяє громадянам розробляти та висувати політичні пропозиції з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

електронна кампанія – електронна агітація, що пов'язана з виборами;

електронна петиція – колективне звернення в електронній формі у вигляді тексту скарги (протесту) та/або пропозиції;

електронна участь – діяльність з метою задоволення потреб та інтересів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

електронне голосування – участь у виборах та/або референдумі, що передбачає використання електронних засобів як мінімум при реалізації права голосу;

електронне звернення – письмове звернення, надіслане з використанням мережі Інтернет, електронних засобів зв'язку;

електронний плебісцит – електронний референдум на місцевому рівні;
електронний референдум – всеукраїнський або місцевий референдум з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, електронних засобів для прийняття громадянами рішень із важливих справ держави та суспільства на національному та місцевому рівнях;
електронні консультації – електронні послуги з надання фахових порад;
залучення – участь громадян і представників громадянського суспільства за власною ініціативою у формуванні та реалізації публічної політики, а також її моніторингу та оцінці, що передбачає двосторонню взаємодію між суб'єктами владних повноважень і громадянами, розгляд та/або врахування отриманих пропозицій за прозорими процедурами;
інструменти електронної демократії – засоби для забезпечення формування та реалізації публічної політики у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, зокрема бюджет участі (громадський бюджет), електронна агітація, електронна адвокація, електронна взаємодія, електронна готовність, електронна грамотність, електронна ініціатива, електронна інклюзія, електронна кампанія, електронна медіація, електронна панель, електронна спільнота, електронна участь, електронне включення, електронне голосування, електронне звернення, електронне клопотання, електронне лобіювання, електронне опитування, електронне планування, електронне посередництво, електронне правосуддя, електронне середовище, електронне спостереження, електронний парламент, електронний плебісцит, електронний референдум, електронний сервіс, електронні вибори, електронні дискусії, електронні звернення та петиції, електронні консультації, електронні форуми тощо.

КОНЦЕПЦІЯ розвитку електронної демократії в Україні

Проблема, яка потребує розв'язання

Сучасний міжнародний досвід свідчить, що демократія є найбільш ефективним видом державного устрою, яка може приймати різні форми в різних країнах у залежності від політичних і конституційних традицій та яка є запорукою ефективного проведення реформування держави та суспільства, що є вкрай актуальним як в цілому для України, так і для кожної окремої людини.

В Україні, яка є членом Ради Європи, впевнені, що розвиток демократичних процесів на засадах застосування загально визнаної системи демократичних цінностей, зокрема, на засадах безумовної участі громадян і громадянського суспільства в процесах формування та реалізації державної політики відіграє ключову роль у забезпеченні економічного та соціального прогресу в державі. Водночас в Україні практика вирішення внутрішніх проблем за допомогою інструментів електронної демократії не є поширеною.

За світовим індексом демократії в 2016 році Україна посіла 86 позицію, мережевої готовності 2016 – 64 позицію, використання урядом інформаційно-комунікаційних технологій 2016 – 114 позицію, що є незадовільним показником.

Основною умовою забезпечення ефективності демократії є всеосяжне поширення в країні демократичних інститутів, демократичних процесів та демократичних цінностей, охоплення ними всіх суспільно значущих відносин і всіх громадян.

Результати дослідження, проведеного в лютому 2015 року Київським міжнародним інститутом соціології, засвідчили, що більшість (71% респондентів) українців зацікавлені у взаємодії з органами влади, проте відповідно до отриманих даних лише 19% опитаних використовують інформаційно-комунікаційні технології для взаємодії з владою.

Наведене свідчить про необхідність розроблення єдиної скоординованої державної політики, спрямованої на **розв'язання таких першочергових проблем:**

- Невизначеність публічної політики у сфері електронної демократії, а також шляхів її реалізації;
- Недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу розвитку електронної демократії та підзвітності громадянину суб'єктів владних повноважень;

- Відсутність належного творення, формування та імплементації публічної політики у сфері електронної демократії;
- Низький рівень залучення суб'єктів громадянського суспільства до процесів удосконалення публічної політики, а також до імплементації її окремих інструментів;
- Відсутність державної статистики щодо результатів використання нових інструментів електронної демократії;
- Відсутність достатньої електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів і недостатній рівень розвитку інформаційної інфраструктури, нерівність проникнення доступу до мережі Інтернет та до комп'ютерних технологій як основних факторів забезпечення розвитку електронної демократії;
- Низький рівень обізнаності щодо змісту та особливостей використання різноманітних інструментів електронної демократії, а також методів та допоміжних засобів їх застосування, зокрема відсутність узгодженого механізму електронної ідентифікації та автентифікації в них;
- Брак довіри до електронної демократії із сторони громадян та низький рівень відповідальності органів влади;
- Наявність цифрової нерівності внаслідок недостатньо розвиненої інфраструктури доступу до мережі Інтернет залежно від географічного положення та типів населених пунктів;
- Низький рівень готовності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб до запровадження електронної демократії, недостатність рівня знань і навичок у державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, громадян щодо розвитку електронної демократії.

Мета та строки реалізації

Метою цієї Концепції є подальший розвиток та зміцнення демократії в Україні шляхом формування політичних, організаційних, технологічних та ідеологічних умов розвитку електронної демократії в Україні, що характеризується зростанням широкого долучення громадян до комунікації, співпраці з органами влади, контролю за нею, участі у виробленні політики, розвитку самоорганізації та самоврядування, а також рівнем довіри до органів влади; узгодження стандартів національної політики зазначеної сфери з міжнародними, зокрема європейськими стандартами.

Досягнення мети Концепції повинно базуватися на таких основних принципах:

- вироблення єдиної державної публічної політики у сфері становлення та розвитку електронної демократії, забезпечення її ефективної реалізації;
- урахування досвіду використання найбільш потужних і ефективних для України світових, зокрема європейських інструментів електронної демократії;
- збільшення кількості та підвищення якості національних і місцевих інструментів електронної демократії;
- сприяння розвитку ініціатив органів місцевого самоврядування з впровадження та вдосконалення інструментів електронної демократії в громадах;
- гарантування простоти, дієвості та зручності для користувача при практичному втіленні інструментів електронної демократії;
- посилення рівня залученості людини, громадянина до процесів управління справами держави та суспільства;
- збільшення рівня довіри людини, громадянина до інструментів електронної демократії та державних інституцій;
- удосконалення механізму притягнення до відповідальності за правопорушення, які вчиняються у сфері використання інструментів електронної демократії;
- консолідація та координація ресурсів, зусиль та дій органів публічної влади, громадян та бізнесу у сфері електронної демократії.

Основними принципами становлення та розвитку електронної демократії в Україні є: верховенство права та законність; гуманізм і справедливість; прозорість і відкритість; доступність, підзвітність; залученість; обізнаність; ефективність та інноваційність; професіоналізм; орієнтованість на потреби та законні інтереси людини, громадянина; єдині технічні стандарти та взаємна сумісність;

субсидіарність; сумлінність; реагування; координація; передбачуваність; повага до публічного інтересу.

Реалізація Концепції передбачена на період до 2020 року та складається з двох основних етапів.

На першому етапі (2017-2018 роки) передбачається:

- формування нормативно-правового забезпечення у сфері електронної демократії згідно з міжнародними нормами і стандартами;
- оновлення існуючих інструментів електронної демократії та запровадження механізму функціонування системи формування нових, уніфікації політики, розробки процедур, що підтримуються громадянами та суб'єктами владних повноважень;
- удосконалення механізму подання та розгляду електронних петицій;
- підвищення участі громадян у процесах прийняття рішень через запровадження інструменту електронних консультацій;
- сприяння прозорості механізму публічного управління;
- формування основних засад впровадження електронного голосування, а також електронного виборчого процесу, електронних референдумів та електронних плебісцитів;
- запровадження електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та розвитку електронної ідентифікації фізичних і юридичних осіб в державних інформаційно-телекомунікаційних системах;
- удосконалення механізму публікації наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, вимог до формату і структури таких наборів даних, а також їх переліку, підвищення відповідальності за не оприлюднення та ненадання публічної інформації, у тому числі у формі відкритих даних;
- сприяння підзвітності громадянину суб'єктів владних повноважень, підвищення рівня взаємодії та довіри громадян до органів влади;
- створення широкої Коаліції з розвитку електронної демократії в Україні за участю всіх зацікавлених сторін;
- підвищення якості інструменту електронної демократії на місцевому рівні шляхом підвищення поширюваності використання інструменту бюджету участі; впровадження інструменту електронних консультацій; створення модельних офісів комунікації органів влади та громадськості;
- розвитку електронної ідентифікації фізичних і юридичних осіб в державних інформаційно-телекомунікаційних системах;
- запровадження накопичення статистичної та аналітичної інформації у сфері електронної демократії, зокрема аналізу попиту українців на інструменти електронної демократії за тематичними пошуковими запитами, публічними коментарями, аналізу задоволеності громадян якістю електронних сервісів;
- посилення адвокації шляхом проведення інформаційної та освітньої кампанії;

на другому етапі (2019-2020 роки) передбачається:

- запровадження мережевих сервісів у сфері електронної демократії;
- створення умов для належного ресурсного забезпечення електронної демократії;
- забезпечення ефективної та раціональної інституціоналізації інструментів електронної демократії;
- широке залучення фізичних та юридичних осіб до розвитку та використання електронної демократії;
- забезпечення відкритості використання публічних коштів;
- забезпечення розвитку відкритих даних;
- популяризації електронної демократії, формування знань і навичок користування її інструментами;
- забезпечення доступності та впровадження інструментів електронної демократії;
- проведення дослідження стану розвитку електронної демократії в Україні;
- забезпечення координації та контролю за розвитком електронної демократії в Україні.

За результатами реалізації другого етапу передбачається забезпечення базових елементів електронної демократії в усіх сферах суспільного життя.

Шляхи та способи розв'язання проблеми

Розв'язання проблем повинно базуватися *на таких основних принципах:*

- урахування досвіду держав світу щодо використання ефективних інструментів електронної демократії;
- максимального сприяння розвитку ініціатив громадянського суспільства та органів влади з розвитку електронної демократії;
- підвищення рівня участі громадян у процесах прийняття рішень у всіх сферах життєдіяльності суспільства та держави;
- консолідації та координації ресурсів, зусиль та дій органів публічної влади, громадянського суспільства та громадян.

Для розв'язання проблем потрібно забезпечити *виконання комплексних заходів за такими напрямками:*

- нормативно-правове забезпечення розвитку електронної демократії;
- ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень;
- підвищення готовності, фізичних та юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії;
- забезпечення доступності інструментів електронної демократії.

Забезпечення координації та контролю за реалізацією Концепції, виконання плану заходів, моніторингу стану їх виконання повинно здійснюватися центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства.

нормативно-правове забезпечення розвитку електронної демократії

Формування нормативно-правового забезпечення розвитку електронної демократії має відбуватися шляхом творення, формування та імплементації публічної політики *із дотриманням наступних пріоритетів:*

- модернізація існуючих інструментів електронної демократії та запровадження механізму функціонування системи формування нових, уніфікації політики, розробки процедур, що підтримуються громадянами та суб'єктами владних повноважень;
- удосконалення механізму подання та розгляду електронних звернень, електронних петицій, електронних консультацій, громадських слухань онлайн а також бюджетів участі на місцевому та національному рівнях;
- створення механізму для впровадження електронного голосування, а також електронного виборчого процесу, електронних плебісцитів;
- інтеграція інструментів електронної демократії та відповідних інструментів електронного урядування, розвиток електронної ідентифікації фізичних і юридичних осіб в державних інформаційно-телекомунікаційних системах;
- удосконалення принципів розвитку відкритих даних, вимог до формату і структури наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, періодичності оновлення, а також переліку таких наборів даних, підвищення відповідальності за не оприлюднення та ненадання публічної інформації у формі відкритих даних;
- сприяння підзвітності громадянину суб'єктів владних повноважень, підвищення рівня взаємодії та довіри громадян до органів влади;
- запровадження посад державних службовців, до прямої компетенції яких віднесено формування та реалізацію інструментів електронної демократії; запровадження підзвітності громадянину суб'єктів владних повноважень у частині регламентації процедур звітування та відкликання, підвищення адміністративної відповідальності за відповідно вчинені правопорушення;

ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень

Ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень відбувається через:

- формування широкої Коаліції з розвитку електронної демократії в Україні за участю всіх зацікавлених сторін, зокрема представників громадянського суспільства, центральних органів державної влади, інших органів влади, IT-індустрії, вищої освіти, медіа тощо;
- формування єдиної політики у сфері електронної демократії для забезпечення належного функціонування Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування;
- визначення необхідності впровадження та використання інструментів електронної демократії одним із пріоритетів Національної програми інформатизації;
- опрацювання можливості та розробки механізму створення фонду підтримки розвитку демократії;
- удосконалення механізму подання та розгляду електронних петицій та електронних звернень громадян, опрацювання можливості запровадження бюджетів участі на національному рівні;
- підвищення якості та розвиток інструментів електронної демократії на місцевому рівні;
- запровадження накопичення статистичної та аналітичної інформації у сфері електронної демократії, зокрема аналізу попиту українців на інструменти електронної демократії за тематичними пошуковими запитами, публічними коментарями, аналізу задоволеності громадян якістю електронних сервісів, тощо;

підвищення готовності органів влади, фізичних та юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії

Підвищення готовності фізичних та юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії відбувається шляхом:

- створення єдиного банку рішень, стандартів для використання та розвитку відповідних інструментів на національному та місцевому рівнях;
- проведення аудиту використання бюджетних коштів на потреби інформатизації;
- забезпечення відкритості використання публічних коштів, зокрема впровадження єдиного веб-порталу використання публічних коштів, інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет»;
- забезпечення розвитку відкритих даних;
- популяризації електронної демократії, формування знань і навичок користування її інструментами, зокрема проведення інформаційної кампанії щодо використання інструментів електронної демократії, кращих практик; розробки навчальних програм та їх розповсюдження;
- підвищення рівня обізнаності щодо електронної демократії через проведення безпосереднього навчання, семінарів, вебінарів, тренінгів, дистанційних курсів у сфері електронної демократії для всіх цільових груп (громадянське суспільство, органи влади, представники ЗМІ та інші);
- протидія інформаційному виключенню окремих цільових груп;
- проведення національного дослідження користування інформаційно-комунікаційними технологіями осіб віком 50+;
- запровадження системи підвищення електронної грамотності для дорослих через проведення мобільних виїзних лабораторій та дистанційного курсу.

забезпечення доступності та впровадження інструментів електронної демократії

Забезпечення доступності та впровадження інструментів електронної демократії здійснюється шляхом:

- проведення дослідження стану розвитку електронної демократії в Україні;

- створення інтерактивної мапи візуалізації сучасного стану розвитку сфери електронної демократії в Україні (центральний, регіональний, місцеві рівні).

До популяризації розвитку електронної демократії повинні залучатися засоби масової інформації, громадські організації.

Очікувані результати

Реалізація Концепції дасть змогу, зокрема:

- сформувати нормативно-правове забезпечення розвитку електронної демократії;
- забезпечити ефективну та раціональну інституціоналізацію інструментів електронної демократії;
- покращити інвестиційну привабливість, діловий клімат та конкурентоспроможність держави;
- підвищити ефективність роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування і досягти якісно нового рівня із розвитку електронної демократії в Україні;
- посилити участь, ініціативність та залучення громадян на національному, регіональному та місцевому рівнях до публічного життя та процесу прийняття управлінських рішень;
- підвищити прозорість процесу прийняття управлінських рішень, а також підзвітність демократичних інститутів;
- покращити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на запити громадян;
- запровадити нові та підвищити кількість застосовуваних інструментів електронної демократії на національному рівні та в територіальних громадах;
- збільшити кількість зацікавлених сторін, які використовують інструменти електронної демократії.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Фінансування заходів щодо реалізації Концепції здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також із інших не заборонених законодавством джерел.

Обсяги видатків на виконання заходів Концепції уточнюються Кабінетом Міністрів України щороку під час прийняття чергового бюджету з урахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів, конкретизації заходів за результатами їх виконання в попередні роки.